

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagenes overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslagene henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af lovforslag nr. L 170:

Forslag til lov om valg til Folketinget.
Af indenrigsministeren (Enggaard).
(Fremsat 15/1 87).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Bakholt (S):

Indenrigsministeren skriver i fremsættelsestalen, at formålet med lovforslaget er at gennemføre en generel modernisering af folketingsvalglovens regler om forberedelse og gennemførelse af valg. Det mener jeg i meget stor udstrækning også er lykkedes, bl.a. set på baggrund af, at der ikke skulle foretages de helt store principielle ændringer; det har jo ikke været hensigten, og dem er man da også vejet uden om.

Lovforslaget foreslår jo et stort antal ændringer, men rækkekevidden af disse ændringer er ikke voldsomt stor – man kan vel sige, at de har mere praktisk karakter.

Jeg skal knytte nogle bemærkninger til enkelte af de ændringer, der er foreslået.

Forslaget om afskaffelse af stillere for kandidater, der er opstillet af partierne, synes vi faktisk er rimeligt. Det forenkler tingene, og i praksis er det jo også sådan, at partierne har godkendt kandidaterne i forvejen. Vi kan heller ikke se nogen problemer i, at man forhøjer antallet af stillere for de kandidater, der opstiller uden for partierne. Det er trods alt ikke voldsomt mange stillere, der skal skaffes, selv om antallet forhøjes, og kan man ikke samle dette antal stillere, er der i

hvert fald ikke ret store chancer for at blive valgt.

Endvidere skal man heller ikke længere kunne foretage en kombination af partilisteopstilling med sideordnet opstilling. Det synes vi også er en logisk ændring. Det er to forskellige opstillingsformer, og vi synes ikke, det gør noget, hvis den mulighed forsvinder.

Heller ikke forslaget om at anvende personnummeret i stedet for fødselsdato giver os nogen problemer dér, hvor det finder sted.

Så er der spørgsmålet om de store byer, hvor der nu foreslås én valgbestyrelse. Det er muligt, at det er en rigtig fremgangsmåde, men vi vil gerne vurdere det spørgsmål lidt nøjere i udvalget, inden vi tager endelig stilling til det punkt.

Dernæst er der spørgsmålet om nedlæggelse eller oprettelse af afstemningssteder. Her har det været sådan, at en bestemt procentdel af vælgerne har kunnet foreslå flere afstemningssteder oprettet eller modsætte sig nedlæggelse. Den mulighed skal ikke mere være der efter indenrigsministerens forslag. Det er vi en smule skeptiske over for, og vi vil gerne drøfte lidt nærmere med indenrigsministeren, om det nu også er rimeligt, at vi afskærer vælgerne fra at få indflydelse på dette forhold.

Herefter er det indenrigsministeren, der skal bekendtgøre valgdag og tid samt udsende valgkort. Da der kan være visse praktiske fordele ved det, kan vi heller ikke have noget imod det, heller ikke de foreslåede præciseringer af reglerne om stemmeafgivning, når det drejer sig om brevafstemning på plejehjem og støtte til de mennesker, der har brug for det, på valgstederne. Det er en præcisering, der vil give vælgerne den fornødne hjælp og sikkerhed. Vi synes, det er rigtigt, at disse regler bliver præciseret og trukket op.

Forslaget om, at man ved folkeafstemninger ikke mere skal kunne være i tvivl om, at der kun må sættes kryds – »ja« eller »nej« er forbudt – vil vi gerne diskutere lidt nærmere i udvalget; vi er ikke helt overbeviste om, at man skal gå så langt.

Det sidste, jeg vil knytte nogle bemærkninger til, er ikrafttrædelsestidspunktet. Måske kan loven ikke træde i kraft således, at den virker ved det førstkommande folketingsvalg. Men der er også andre bestemmelser i forslaget, og nogle af dem foreslås at træde i kraft

[Bakholt]

på bestemte tidspunkter, altså en stykvis ikrafttrædelse, kan vi sige. Det synes jeg ikke er hensigtsmæssigt. Det må være muligt for os at finde et ikrafttrædelsestidspunkt for hele loven, og det kan godt være, at det skal være efter det førstkommende folketingsvalg. Det bør man i hvert fald efter vores opfattelse arbejde hen imod, således at vi får en dato for ikrafttrædelsen af den samlede lov.

Vi har altså i Socialdemokratiet en generelt positiv holdning over for lovforslaget. Vi vil se på nogle af virkningerne af de enkelte elementer, der er i det – også nogle, jeg ikke har nævnt – men det er ud fra en positiv betragtning. Vi vil gerne medvirke til, at vi får de forenklinger og den nye lov gennemført i den ånd, den er lagt frem i.

Lis Aaltonen (KF):

Da vores ordfører i denne sag, fru Merete Aarup, ikke kan være til stede, skal jeg på Det Konservative Folkepartis vegne udtrykke tilslutning til forslaget. Det fremgår heraf, at den enkelte vælger på valgdagen ikke vil kunne mærke meget til disse nye regler.

Men det, der er væsentligt, er, at dette forslag til ændringer skaber den tillid hos vælgerne, at et folketingsvalg også er et demokratisk valg, der afspejler de synspunkter, som borgerne har udtalt ved afgivningen af deres stemme. Dette lovforslag vil få stor praktisk betydning for de politiske partier og kandidater, og bestemmelserne om, at det er partierne, der skal godkende kandidaterne, er en klar forenkling, altså det, at vi ikke skal ud at samle underskrifter fra stillere. Men det står lidt uklart, om der menes, at det er partiet på landsplan, eller det er lokalt, at denne godkendelse skal finde sted.

Jeg kan som sagt på Det Konservative Folkepartis vegne anbefale lovforslaget.

Bente Nielsen (V):

Da mit partis ordfører i denne sag, hr. Niels Anker Kofoed, er forhindret i at være til stede, skal jeg på hans vegne fremføre følgende:

Må jeg til indledning rose ministeren for det foreliggende forslag. Set ud fra et lovgivningssynspunkt er det dejligt at få et forslag, som er så udtømmende i sine oplysninger om lovens indhold, og som har en god oversigt over, hvad der er gældende lov, og hvori æn-

dringerne består. Jeg skal ikke gå ind på de enkelte ændringer, for de fremgår klart både af teksten og af bemærkningerne.

Grundloven er det første fundament i vort folkestyre og valgloven det andet. I Danmark har vi holdt fast ved, at forholdstalsvalgsmåden er den rigtigste. Ud fra en matematisk synsvinkel er den metode den mest retfærdige, selv om den måtte medføre en sammensætning af Folketinget, der ikke giver absolut flertal. Men vi er tilfredse med vores system, så det røres der ikke ved.

I denne forbindelse skal jeg nævne, at jeg er tilfreds med § 10, stk. 4, hvorefter Bornholm fortsat skal have to kredsmandater. Det er vel det nærmeste, vi kommer til valg i enkeltmandskredse i Danmark.

Til forslaget i øvrigt har jeg ikke så mange bemærkninger, ud over at jeg finder de fleste ændringer fornuftige, fordi de bygger på de erfaringer, som er indhøstet. Den vel største principielle ændring er, at partisystemet nu bliver styrket gennem lovgivningen. Det sker ved, at man afskaffer stillerlisterne. Grundloven taler ikke om partier, men her må man igen acceptere, at der bliver tale om en lettelse for partierne i forhold til enkeltpersoner. På den anden side må det være rigtigt, at der skal være flere end 25 stillere, hvis man som enkeltperson vil stille op til valg. Det antal – 150 – der er foreslået, må anses for et rimeligt bagland.

Jeg har en enkelt negativ bemærkning, og den gælder § 46 om, at det nu fastsættes ved lov, at man ikke må have middagslukning. Jeg kan godt se, at det er en konsekvens af, at det nu skal være ens, og at de små valgsteder skal væk. Men hvorfor dog ikke overlade det til kommunalbestyrelserne? Det samme gælder bestemmelsen om at lukke kl. 20.

Bestemmelserne om brevstemmerne er også fornuftige og bygger på erfaringer. Der kunne fremhæves flere ting fra forslaget, men de fremgår så tydeligt, at jeg ikke vil drage dem frem her.

Venstre kan i det hele anbefale lovforslaget.

Lenger (SF):

De fleste af ministerens forslag er rent tekniske ændringer, men overvejende ændringer til det bedre. Det er forenklinger på det administrative plan, og det er forenklinger i

[Lenger]

valgbestyrelsernes arbejde. Jeg tænker f.eks. på forslaget om, at partierne ikke mere behøver at have besvær med at samle 25 stillerunderskrifter i hver enkelt opstillingskreds, og at folkeregistrene ikke mere behøver at have besvær med at kontrollere, at hver enkelt stiller nu også er optaget på valglisten. Det er en væsentlig administrativ forbedring både for partierne og for de offentlige myndigheder.

Jeg har en indvending vedrørende forslagets § 12, stk. 3. Her præciseres det som noget nyt, at når et parti ønsker at samle underskrifter for at opstille til Folketinget, skal stillerne – $\frac{1}{175}$ af vælgerne – ikke blot oplyse de data, som de plejer at oplyse, men også deres personnummer. Det synes jeg er et meget betænkeligt forslag fra ministerens side, for vi ved jo godt, hvordan disse stillerunderskrifter indsamles. De partier, der ikke er blevet repræsenteret i Folketinget ved sidste valg, skal ud at samle, og de har vel egentlig ikke andre steder at gå hen end ud på gader og stræder og i et vist begrænset omfang forsøge at skaffe underskrifterne i annoncer. Jeg tror, det virker psykologisk dårligt, hvis man også skal kræve personnummer af de personer, man beder om en stillerunderskrift. Det er en barriere for den enkelte person, der måske gerne, dels af sympati for partiet, dels måske af principielle grunde – noget i retning af, at man mener, partierne skal have lov til at opstille – vil skrive under. Jeg tror, det virker negativt og som en barriere, hvis man skal afkræve disse personer personnumre. De vil føle det på den måde, at de skal afgive deres personnumre til en vildfremmed person, der står på gader og stræder og samler underskrifter ind. Det tror jeg ikke er noget godt forslag. Jeg tror ikke, der er de store misbrugsmuligheder fra de offentlige myndigheders side. Det er ikke sådan, at offentlige myndigheder får bedre mulighed for at registrere folks politiske tilhørsforhold – det ville være halsløs gerning at gøre det på baggrund af stillerunderskrifterne, og dertil kommer, at man jo alligevel, når man kontrollerer dem på folkeregistrene, finder personnumrene – men den, der skriver under, vil altså føle det på den måde, at man afleverer et personnummer til en vildfremmed person på åben gade. Det tror jeg er et problem, og det vil jeg gerne belyse nærmere i udvalget, men jeg vil gerne

i dag og allerede nu bede ministeren om at svare på, hvad der sker med en underskriftsblanket, hvis der ikke står det fulde CPR-nummer men kun fødselsdatoen. Skal det være tilstrækkeligt til at underkende en underskrift?

Derimod er de nye regler for navne naturligvis helt i orden. Reglen om, at der skal være to medvirkende ved brevstemmeafgivningen i institutioner, reglen om en fælles valgbestyrelse i de store kommuner og reglen om, at de ansatte i udenrigstjenesten ikke mere skal høre til Rådhuskredsen, synes jeg er en meget fin ændring. Det er ikke et ry, som Rådhuskredsens vælgere fortjener at have siddende på sig, at det er her, Det Konservative Folkeparti er det største parti, og at de Konservative på det pågældende afstemningssted, hvor udenrigstjenestens folk medregnes, har 41 pct. af stemmerne. Det er en udmærket ændring, at de nu medregnes dér, hvor de har haft fast bopæl sidst.

Den eneste ændring, der kan påvirke Folketingets sammensætning, er reglen om, at det skal være sværere at sprænge en partiliste. Den regel kan vi tilslutte os ud fra det synspunkt, at når man har valgt at bruge en partiliste, er det for at påvirke personvalget, og så virker det forkert, at udvælgelsesteknikken også indeholder elementer fra den sideordnede opstilling, som partiet jo netop har besluttet ikke at anvende. Det kan man have principielle synspunkter om for og imod, men det er jo i sidste instans vælgerne, der må afgøre, hvad de synes om partiets politik og dermed også om partiets opstillingsformer.

Vi er derfor overvejende positive over for forslaget, men jeg har en enkelt bemærkning til slut om ikrafttrædelsestidspunktet. Jeg forstår, at ministeren skal have bemyndigelse til at sætte den i kraft, og at de enkelte bestemmelser kan sættes i kraft på forskellige tidspunkter. Jeg går ud fra som en selvfølge, at den række ændringer, der er med til at gøre det administrativt lettere at organisere et valg, bliver ikraftsat allerede før et kommende folketingsvalg, og netop fordi jeg går ud fra, at det er en selvfølge, kunne vi jo godt nøjes med at udstrække bemyndigelsen til den del af forslaget, der vedrører udvælgelsesproceduren, og som først skal have virkning efter et kommende folketingsvalg.

Ole Vig Jensen (RV):

Der kan også efter Det Radikale Venstres opfattelse siges meget godt om dette lovforslag. Den forenkling og modernisering, som forslaget er udtryk for, kan blive af ganske stor betydning, først og fremmest for mange af dem, som har ansvaret for at forberede valget og gennemføre selve valghandlingen.

Jeg synes også, det er en formildende ting ved et lovforslag, der trods alt er meget omfattende – 126 paragraffer – at en gennemførelse af det stort set ikke vil kunne mærkes af dem, det til syvende og sidst først og fremmest drejer sig om, nemlig vælgerne, der på afstemningsdagen skal ind at afgive deres stemme. For dem vil det stort set virke smertefrit; det kan man ikke sige om lovgivningen herinde i al almindelighed.

Et af de afgørende forslag er, at stillersystemet i den kendte form afskaffes. Det kan vi støtte; det synes vi er hensynsfuldt over for netop dem, der på det folkelige plan har et særligt ansvar, og for hvem det indtil nu har været et meget stort arbejde at få bragt disse ting på plads. Der er enkelte undtagelser, men også dem kan vi støtte.

Der er tale om, at der nu skal foregå en partigodkendelse. Organisationen skal godkende opstillingen af de anmeldte kandidater, og det er selvfølgelig rigtigt, at der skal være en godkendelse et sted. Vi lægger megen vægt på, at dette ikke bliver begyndelsen til en centralistisk løsning, at det er den centrale organisation, der skal stå for godkendelsen af kandidater. Vi vil gerne have præciseret noget nærmere under udvalgsarbejdet, at vi kan sikre os, at det også skal kunne ske decentralt, formentlig i den enkelte kreds, at partiorganisationen skal kunne godkende den opstillede kandidat.

Vi vil også gerne drøfte spørgsmålet om valg af tilforordnede, hvor man foreslår anvendelse af forholdstalsvalgmetoden på grundlag af den sammensætning, som kommunalbestyrelsen på det pågældende tidspunkt har. Herved udelukker man, som jeg opfatter det, muligheden for at inddrage andre som tilforordnede, f.eks. først og fremmest folk fra partier, som er nyopstillede. Her vil vi finde det absolut rimeligt at give nyopstillede partier mulighed for i det mindste at få lov til at vælge én tilforordnet i forbindelse med afholdelse af valget.

I § 33 og § 37 er der forskellige tidsfrister. Det kan næppe være meget anderledes, sådan som det er formuleret, men man må være opmærksom på, at det måske kan give anledning til misforståelser, at der dér er to forskellige tidspunkter, hvor man skal reagere formelt over for valgbestyrelsen. Også det vil vi gerne se nærmere på.

Endelig synes vi, det er godt og rigtigt, at der her lægges op til, at ansatte i udenrigstjenesten nu, som andre har sagt det, kan fastholde deres tilhørsforhold til den sidste bopælskommune, ligesom vi i øvrigt finder, det er rigtigt, at mennesker, der befinder sig på Grønland, skal afgive deres stemme som vælgere på Grønland.

Hvad angår ikrafttrædelsestidspunktet er der selvfølgelig usikkerhed, som landet ligger nu, og det vil vi gerne have lov at se noget mere på under udvalgsarbejdet. Spørgsmålet er, om ikke vi trods alt skal søge at finde et ikrafttrædelsestidspunkt. Som tingene foreligger os bekendt i øjeblikket, står valget ikke lige for døren, og derfor kunne man godt tænke sig, at dette lovforslag vedtages i denne samling, og at det så kunne træde i kraft f.eks. 1. juli 1987, men lad os se nærmere på det under udvalgsarbejdet.

Vi er i det store og hele positive over for lovforslaget.

Poulsgaard (FP):

Jeg vil gerne sige tak til CD for at få lov til at komme først.

Jeg er fuldstændig enig med SF i det, hr. Lenger sagde om, at det ikke kunne betale sig at have alt det bureaukrati med stillere nu til det næste valg, når vi alligevel er enige om sigtet i dette lovforslag, og det var faktisk også det, hr. Ole Vig Jensen sagde; altså, kommer valget ikke nu, kan vi godt nå at få det bragt i orden før næste valg.

Det vil i alt fald hjælpe de små partier lidt. Det er et irritationsmoment, når man har sideordnet opstilling, og at man skal ud at samle alle disse stillere. Så for folkestyrets skyld tror jeg vi skal blive færdige inden næste valg.

Jeg er også enig med den radikale ordfører i, at det ville være godt, at nye partier også fik en tilforordnet. Det er noget, vi absolut kan støtte.

[Poulsgaard]

Derudover har vi jo en kongstanke i Fremskridtspartiet. Jeg tror ikke, vi får den gennemført, men jeg vil alligevel ventilere den og måske stille ændringsforslag om den, nemlig simpelt hen, at det skulle afgøres ved lodtrækning, hvilket navn der skal stå øverst på listen. Selv om man har sideordnet opstilling, står kredsens kandidat øverst, og så kommer de andre i alfabetisk rækkefølge. Blandt kandidaterne til Folketinget gennem tiderne er der for mange, der hedder A eller B til efternavn; der er altså for få fra nederste række i alfabetet. Derfor burde man lave en sådan lodtrækning. Altså: kommer L'et ud den ene gang, starter man ved L, og det skiftes man så til. Det andet er lige så meget hasard.

Men ellers er vi positivt stemt over for lovforslaget.

Vi kan heller ikke se, at en person, der vil opstille uden for partierne, har nogen berettigelse i politik, hvis vedkommende ikke kan samle 150 underskrifter. Også dette forslag vil vi støtte.

Bente Juncker (CD):

Også Centrum-Demokraterne kan støtte dette lovforslag.

De øvrige ordførere har talt noget om indholdet. Et af de forslag, vi har hæftet os meget ved, er om ikrafttrædelsestidspunktet. Vi kunne godt tænke os, at f.eks. reglen om afskaffelse af stillerne kom til at gælde fra det førstkommende valg. Det ville være ganske rart, og det ville svare til regeringens moderniseringsprogram, at dette punkt kunne gælde allerede fra nu. Stillerlisterne har ingen værdi. Når et parti har samlet ca. 19.000 underskrifter og er blevet opstillingsberettiget, kan samme parti samle et antal stillere i næsten alle opstillingskredse, og når folketingsvalget kommer, får det samme parti kun 900 stemmer på landsplan. Det så vi eksempler på ved sidste valg, så vi mener, at værdien er lig nul i det.

Dertil kommer, at personalet ude på borgmesterkontorerne og kommunekontorerne vil blive lettet ganske betydeligt.

Af de andre elementer i lovforslaget synes vi, det er godt, at der skal være to stemmemodtagere ved brevstemmer, som bliver afgivet på institutioner, og ændringen af tidspunktet fra kl. 16 til kl. 12 kan jeg ikke se

noget problem i. Vi kan jo oplyse det i lokalaviserne, og hvis der går oplysning ud til de respektive vælgerforeninger, mener jeg den sag må kunne klares.

Albrechtsen (VS):

VS ser positivt på dette lovforslag. En af de vigtigste ændringer er nok den større enkelhed, der kommer i spørgsmålet om partilisteopstillinger, og den kan vi godt støtte. Der bliver et mere klart valg mellem sideordnet opstilling og partilisteopstilling. Partilisteopstilling er jo noget, som partier vælger af hensyn til partidemokratiet, og det er kun rimeligt, at det gøres på en klarere måde.

Jeg er enig med hr. Lenger i det synspunkt, at det er en blokering, der indbygges, når man kræver personnumre. Jeg tror, at folk i mange tilfælde vil føle sig ubehageligt til mode ved at skulle opgive personnummer, og på den måde lægges der altså hindringer i vejen ved indsamling af underskrifter. Det finder vi også er uheldigt.

Hvad angår reglerne om brevstemmer og stemmesedlers gyldighed, optællingen og stemmesedlens udseende osv., vil vi naturligvis lægge vægt på, at man i udvalget får afklaret, om disse regler sikrer, at der ikke kommer en gentagelse af den situation, vi havde ved folketingsvalget i 1984 med hensyn til fintællingens endelige opgørelse. Det må i høj grad tilstræbes, at der ikke opstår en lignende situation en gang til.

Til slut skal jeg blot sige, at det er vigtigt, at det bliver gjort klart for de partier, der er opstillingsberettigede, så hurtigt som overhovedet muligt før folketingsvalget, hvilke regler der kommer til at gælde. Nu ved jeg ikke, om det var en rigtig vurdering, Det Radikale Venstres ordfører gav, altså at valget ikke står lige for døren. Regeringens miljøudspil tyder jo på, at man vil tage et hurtigt valg på at gå imod miljøforbedringer, men det er jo ikke det, vi skal debattere her. I hvert fald bør reglen om, at der ikke skal kræves stille-re, afklares. Hvis den træder i kraft med det samme under alle omstændigheder, vil det være fornuftigt at lade den træde i kraft inden et kommende valg. Der kan måske være andre bestemmelser, hvor der var noget, der talte for, at det først blev sat i kraft lidt senere, men jeg vil i hvert fald opfordre til, at det bliver gjort klart hurtigt.

Indenrigsministeren (Enggaard):

Jeg takker ordførerne for den helt overvejende positive modtagelse, dette lovforslag har fået. Der er jo som baggrund for dette lovforslag gennemført et meget grundigt udvalgsarbejde. Der foreligger en betænkning, som folketingsmedlemmerne modtog med juleposten, og som utvivlsomt har været god læsning i de politisk interesserede hjem. Jeg synes, det er godt, at man har gennemarbejdet hele lovgrundlaget, belyst det på baggrund af de omfattende erfaringer, som er indhøstet gennem årene, og at man på det grundlag har givet lovforslaget den nye affattelse. Jeg tror, det er vigtigt, at vi en gang imellem skriver lovforslagene fra begyndelsen til slutningen, sådan at alle de mange ændringer, der i årenes løb er kommet ind, bliver holdt sammen og udformet på en klar og logisk måde. Jeg synes, der er gjort et godt grundlæggende arbejde, og det har også fundet påskønnelse under denne debat, og det er jeg glad for.

Den forenkling, som dette lovforslag er udtryk for, vil i første række komme dem til gode, der har ansvaret for at gennemføre selve valget, altså de folkevalgte og administrationerne og partiernes organisationer. Jeg synes, det er godt, at man i en fase op til et valg, hvor der sandelig er travlt med mange ting, kan reducere de praktiske gøremål og usikkerheden i forbindelse med dem, men det er også rigtigt, som flere ordførere har været inde på, at vælgeren ikke vil mærke megen forskel; for ham eller hende vil valget foregå på samme måde som hidtil.

Jeg forstod, at hr. Bakholt fra Socialdemokratiet ønskede en vurdering af enkelte bestemmelser, og det er jeg selvsagt parat til at bidrage til.

Hvad angår ikrafttrædelsen af lovforslaget, var der fra flere sider et ønske om, at man kunne lade i hvert fald den forenklede regel med hensyn til stillere træde i kraft på et tidligere tidspunkt; det gik igen i en række af indlæggene.

Jeg vil gerne overveje denne mulighed, men jeg gør opmærksom på, at bestemmelserne hænger sammen, og at der derfor er brug for en vurdering af, hvordan en sådan bestanddel af loven har logisk og nødvendig sammenhæng med andre bestanddele af forslaget. Og der vil være sådanne ting, kan jeg

allerede sige nu, som hænger sammen med ophævelsen af stillerbegrebet, og som i så fald nødvendigvis må gennemføres samtidig. Jeg siger ikke hermed, at det er umuligt, og jeg vil gerne være med til at vurdere det, men jeg gør kun opmærksom på, at der er en yderligere konsekvens ud over den, man i første omgang kan få øje på her.

Fru Lis Aaltonen var inde på spørgsmålet om, hvem der godkender opstillingerne, og jeg tror, hr. Ole Vig Jensen var inde på det samme spørgsmål.

Herom kan jeg sige, at det er et spørgsmål, som partierne selv afgør. Man kan vælge at lade det ske på landsplan, hvis man har den opfattelse i partiet, og man kan vælge at lade det ske lokalt i forhold til den opstillingsprocedure, som man har. Jeg vil tro, at de fleste af partierne har en decentral tradition og ønsker at fastholde den, og det giver loven absolut mulighed for. Der er altså ikke her tale om en øget centralistisk indflydelse til landsorganisationerne, hvis man i partierne har en anden opfattelse – og det sidste vil være min forventning.

Hr. Lenger og også hr. Albrechtsen har været inde på spørgsmålet om anmeldelserne og det krævede antal på $\frac{1}{175}$ af vælgertallet som forudsætning for, at et parti kan godkendes. Når det her er foreslået, at man har en yderligere identifikationsmulighed for anmelderen i form af et personnummer, har det sammenhæng med, at selve proceduren med at godkende et parti, som er anmeldt, er meget omfattende i sig selv. Efterhånden som vi har et antal partier, som søger at deltage i folketingsvalg baseret på en sådan anmeldelse, opstår jo problemet med klart at fastslå, om en anmelder har anmeldt flere partier, og i givet fald i hvilken rækkefølge han har gjort det, med henblik på, at hans anmeldelse af alle andre end det første kan udgå. Det er ikke nogen lille opgave, og der er også her et betydeligt behov for tidsmæssigt at lette hele denne procedure, hvilket i øvrigt også – og ikke mindst – vil være i de partiers interesse, som ønsker at anmelde på den måde. Derfor gør jeg opmærksom på, at dette er den alvorlige baggrund for, at jeg har ment det rigtigt at foreslå, at en anmeldelse ledsages af et personnummer.

De øvrige spørgsmål, som er rejst i forbindelse med diskussionen her, tror jeg med for-

[Indenrigsministeren]

del kan tages op i udvalget, og jeg skal her bidrage til afklaring af dem.

Jeg skal så bare yderligere føje til i forbindelse med spørgsmålet om en etapevis ikrafttræden af lovforslaget, at den bestemmelse egentlig først og fremmest har sigtet mod, at man kunne lade bestemmelsen om diplomaternes placering og mulighed for at deltage i valget træde i kraft på et andet tidspunkt. Der er her en række praktiske forhold, som gør sig gældende, ligesom der også i forbindelse med spørgsmålet om afholdelse af folketingsvalg i Grønland er behov for, at man har en sådan bestemmelse, for det er jo en ting, som indgår i den grønlandske folketingsvalglov, men som jo efter den tradition, vi har, helt naturligt først må forhandles med og afgøres af de grønlandske myndigheder, hvorefter vi kan tage en sådan bestemmelse ind her.

Lovforslaget er udarbejdet på en sådan måde, at man – dersom man i Grønland ønsker en sådan ændring med hensyn til optagelse på valglisten for de borgere, som er bosat uden for den kommunale inddeling i Grønland – vil kunne gøre det uden en egentlig lovændring her. Det er det, bestemmelsen tilsigter. Men det er vel at komme ganske langt ind i enkeltheder.

(Kort bemærkning).

Albrechtsen (VS):

Jeg synes, det er lidt urimeligt, at ministeren lægger op til, at det skal være afgørende for spørgsmålet om personnumre, om det er lidt mere eller lidt mindre besværligt for myndighederne. Det eneste afgørende synspunkt må være, om det lægger en barriere eller ej, som hr. Lenger var inde på det. Og ministeren er vel godt klar over, at når man f.eks. stiller sig foran en brugsforening med en stak blanketter og spørger folk, om de vil underskrive en, stiller man folk over for at skulle tage stilling til det spørgsmål, om de vil sikre, at det pågældende parti kan opstille. Nu vil ministeren derudover stille folk over for yderligere et spørgsmål, nemlig om de vil opgive deres personnummer i den forbindelse, og det giver en situation, hvor mange vil vælge at sige – de har måske også travlt – at det fører for vidt, det vil de ikke stå og tage stilling til her. Og så bliver det altså meget vanskeligt at få det til at fungere

for et parti, der ønsker at blive opstillingsberettiget. Jeg vil meget bede ministeren om, at man lægger hensynet til Indenrigsministeriets effektivitet og lignende ting væk som argument i denne sag.

(Kort bemærkning).

Lenger (SF):

Jeg forstår godt ministerens begrundelse. Det er foreløbig seks partier, der er godkendt, og der kommer måske et syvende til. Det er vel af størrelsesordenen 120.000 underskrifter allerede, og det er måske 20.000 flere, der, når det syvende parti kommer til, skal kontrolleres. Jeg forstår godt ministerens indvending. Jeg tror til gengæld også, han forstår den indvending, som hr. Albrechtsen og jeg er kommet med, nemlig spørgsmålet om barrieren.

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke lagde så meget vægt på spørgsmålet om misbrug fra offentlige myndigheders side, fordi det alligevel er uden nogen som helst betydning at føre kartoteker over politiske forhold på baggrund af stillerunderskrifter, men jeg tænker mere på barrieren. Og jeg vil godt bede ministeren om, at vi måske i forbindelse med udvalgsarbejdet kunne undersøge den mulighed, at man ikke anførte personnummeret på stillerangmeldelsen, men måske lod folkeregistrene føre de sidste fire cifre på, fordi deres ekstra belastning ved at føre de sidste fire cifre på ikke vil være specielt stor. Det er jo i sammenligningsfasen, de administrative problemer ligger, og det er trods alt begrænset, hvor mange stillerblanketter hvert enkelt folkeregister får. Og det er især begrænset, hvor meget ekstraarbejde der vil være i at skrive fire tal, når man alligevel skal slå dem op på en skærm. Dette vil jeg bede om at få undersøgt i forbindelse med udvalgsarbejdet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse

[Anden næstformand]

mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

6) Første behandling af lovforslag nr. L 160:

Forslag til lov om tilskud til afvikling af studiegæld og om eftergivelse af studiegæld.

Af undervisningsministeren (Bertel Haarder).

(Fremsat 14/1 87).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 7 og 8 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 94:

Forslag til folketingsbeslutning om renteletelse og gældssanering af studiegæld.

Af Estrup (RV) m.fl.

(Fremsat 20/1 87).

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 95:

Forslag til folketingsbeslutning om gældssanering for studiegældsramte.

Af Rahbæk Møller (SF) m.fl.

(Fremsat 20/1 87).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke formanden for, at disse tre forslag kan behandles samtidig. De vedrører jo samme alvorlige sag, nemlig spørgsmålet om, hvorledes samfundet kan komme de hårdest gældsramte til hjælp på en rimelig og samtidig retfærdig måde.

Nemt er det ikke, det kan jeg tale med om, og jeg skal da være den første til at beklage, at regeringens forslag blev et par måneder forsinket i forhold til den oprindelig fastlagte tidsplan.

Til gengæld vil jeg påstå, at der ligger meget dybe overvejelser bag regeringens forslag. Det, der er opgaven, er at skabe en mulighed for at afskaffe eller begrænse håbløs gæld, uden at der derved bliver skabt uretfærdigheder i forhold til den meget store gruppe af

tidligere studerende, som på trods af vanskelige vilkår overholder deres forpligtelser. Dette er problemet i en nøddeskal, når man taler om gældssanering eller eftergivelse af studiegæld for studiegældsramte.

SF foreslår, at der skal tilbagebetales på studiegæld i en 10-års periode med 15 pct. af den del af indkomsten, der overstiger højeste dagpengesats, som er på ca. 105.000 kr. Af en løn på f.eks. 200.000 kr. skal der således anvendes ca. 15.000 kr. om året til tilbagebetaling af studiegæld. Efter 10 år slettes resten af gælden. Ordningen skal gælde for al studiegæld, uanset om den er overtaget af Hypotekbanken.

Om dette forslag vil jeg for det første sige, at en 10-års periode harmonerer dårligt med den eksisterende afviklingsperiode på 15 år. For det andet vil jeg bemærke, at en ubetinget sanering, efter at der er betalt 15 pct. i 10 år, ikke ansporer til, at den enkelte gør sit yderste med hensyn til tilbagebetaling, og den giver heller ikke noget særligt incitament til at begrænse låntagningen. Man kan altså frygte misbrug, hvis man vedtager SFs forslag. Det bliver en dyr ordning og en uretfærdig ordning, uretfærdig over for alle de mange – og det er jo det store flertal – som lever op til deres forpligtelser, og som ofte er betydeligt dårligere stillet end dem, der misligholder deres lån. Derfor er regeringen betænkelig ved SFs forslag, om end vi ikke betvivler de gode hensigter, der ligger bag.

Det Radikale Venstre foreslår et rentetilskud, der tildeles automatisk for studiegæld, hvorom der er truffet afviklingsaftale i pengeinstitutterne. Eventuelt kunne man tænke sig en rentesikringsordning magen til den. Det Radikale Venstre har foreslået for lån i uddannelsestiden, men som imidlertid ikke er nærmere defineret.

For gæld i Hypotekbanken foreslår Det Radikale Venstre en gældssanering efter konkret vurdering efter en karenstid på 2 år. Den samlede afdragsperiode for gældssanering må højst være 10 år. Studiegæld, som ikke er afviklet efter udløbet af garantiperioden på 15 år, overtages af Hypotekbanken og saneres efter ovenstående regler.

Det Radikale Venstres forslag ligner på en række punkter regeringens forslag, men mangler noget af den balance, som vi har betragtet som særdeles vigtig. F.eks. vil de regler, som er skitseret for sanering i Hypo-